

SZABADI ERNŐ-LÓRÁND

MAROSSZÉK HELYSÉGNEVEINEK ALAKULÁSA A KÜLÖNBÖZŐ KÖZIGAZGATÁSI ÁTSZERVEZÉSEK ÉS KULTURÁLIS TÖRÉSVONALAK TÜKRÉBEN, A KEZDETEKTŐL NAPJAINKIG

Bevezetés

A kutatási téma relevanciája, illetve aktualitása a Románián belüli őshonos kisebbségek szerepére és egyben védelmére is épül, mindezt a Székelyföldön belüli Marosszék esetén keresztül szemléltetve. Jelen tanulmány megkísérli bemutatni az említett szék közigazgatás-területi alakulásának vázlatos folyamatát, ennek létrejöttétől napjainkig. Ugyanakkor másodlagos célként fogalmazza meg az imént említett szék helységneveinek, illetve ezek változásának követését a közigazgatási átszervezések és a különböző kulturális hatások fényében. Ezek alapján szerkezetileg két fő, részben egymástól elkülönülő fejezet került kidolgozásra, amelyeken belül a tanulmány alfejezetekkel rendelkezik. A kutatás eredményeinek megszerzéséhez általános elméleti kutatási módszer került alkalmazásra, illetve ezen belül bizonyos mértékben a történeti módszer is helyet kapott.

Marosszék közigazgatása

Marosszék közigazgatása, kialakulásától az 1562-es székely felkelésig

A keleti határokat fenyegető lovas-nomád népek megjelenése arra készítette a székelyeket, hogy fokozatosan keletre költözzenek, hátrahagyva Magyarország nyugati, északi és déli határainak védelmét.¹ A 12. század második felétől kezdődően az egykori Pozsony vidéki székelyek, a székelyek közül elsőként telepedtek át a végső lakhelyükre, Marosszékre.² Sajnos a közigazgatási egység kialakításának pontos idejéről nincsenek ismereteink. Az említett szék földrajzilag az Erdélyi-medence középső-keleti, illetve a történeti Székelyföld nyugati részén helyezkedett el, pontosabban a Görgényi-havasok, a Besztercze-Régeni-dombvidék, a Székely-Mezőség, valamint a Szováta-Ud-

¹ KRISTÓ Gyula: *A székelyek eredete*, Balassi Kiadó, Budapest, 2005, 85–97. p.

² RÁCZ Tibor Ákos: Háromszék első magyar telepesei és a határvédelem, *Erdélyi Múzeum*, LXV. kötet, 1–2. füzet, Erdélyi Múzeum Egyesület kiadása, Kolozsvár 2003, 1–2. p.

varhelyi-dombvidék között.³ Marosszék egyike azon székely székeknek, amely keretén belül fiúszék került kialakításra.⁴ Esetében, a marosvásárhelyi központtal rendelkező Maros főszej mellett egy fiúszékkel rendelkezett,⁵ Szeredaszékkel, azonban erre kizárólag a főszej tartozékául tekintettek.⁶ A székek összességét tekintve, a történelem folyamán hét fő széket alapítottak, amelyek alá összesen hat-hét fiúszék tartozott.⁷

A legrégebbi fennmaradt dokumentumsor, amely Marosszék településátlományát ismerteti az 1332–1335 között felvett pápai tizedjegyzék, amelyben az akkor már létező, fizető plébániaként bejegyzett településeket tüntették fel.⁸ Az említett tizedjegyzék Marosszék esetében negyvenhat ma is létező, beazonosítható települést nevez meg.⁹ Ezt követően Marosszék településátlózatának bővüléséről csak az 1567-es népességi összeírás nyújt pontos adatokat.

A 13. század végétől nem csak a járási felosztás, de a regionális közigazgatás fejlődésének különböző elemei is megjelentek Magyarország teljes területén, úgy Szlavóniában, Horvátországban, a bánságokban, mint Erdélyben is. Ez a tendencia Székelyföld teljes egészében elmaradt, így még hosszú ideig Marosszék sem érintették az említett közigazgatás-területi változások. A 13. századi Magyarország területének nagy részéhez képest, noha nem egyedü-

³ SZALÓCZY Gyula: *A történeti Marosszék etnikai- és vallásföldrajzi sajátosságai 1850-től napjainkig* (szakdolgozat), Miskolci Egyetem, Műszaki Földtudományi Kar, Földrajz-Geoinformatika Intézet, Miskolc, 2017, 9–10. p., <<http://midra.uni-miskolc.hu/document/26811>> (letöltve: 2021. 02. 14.).

⁴ SZÁDECZKY-KARDOSS Lajos: *A székely székek*, Magyar Elektronikus Könyvtár, 1986, 133–150. p., <<http://mek.niif.hu/04900/04920/html/mhodonerdely0010.html>> (letöltve: 2019. 09. 21.).

⁵ 1616. április 29-ig Székelyvásárhely, L.: PÁL-ANTAL Sándor: *Visszapillantás Marosvásárhely múltjára. Marosvásárhely vízellátás-története*, Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2018, 13–24. p.

⁶ A szék kivételes jogállású népcsoportok esetében (például: jászok, kunok, szászok, székek), a magyar közigazgatás és igazságszolgáltatás egyik alapvető területi egysége a 12–13. századtól az 1876-os megyerendezésig. Szerepük ugyanaz volt, mint a vármegyéknek, de nem tartoztak a vármegyei joghatóság alá. A szék-rendszer keretén belül megkülönböztethetőek az úgynevezett főszejek és az ezeknek alárendelt fiúszékek, tehát ezek a szóban forgó közigazgatás-területi egység, alegységei voltak. L.: BODÓ Barna: *A székelyföldi autonómia mozgásterei, Kisebbségkutatás, XXV. évf., 2016/3. szám, 7–41. p.*

⁷ HOSSZÚ Gábor: *A székely jog megjelenése egy róvásemlékben* (szakdolgozat), Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Budapest, 2010, 8. p.

⁸ ELEKES Tibor: Székelyföld földrajza és közigazgatása, In: BENKÓ Elek – OBORNI Teréz – EGYED Ákos – HERMANN Gusztáv Mihály – BÁRDI Nándor – PÁL Judit (szerk.): *Székelyföld története*, I. kötet (A kezdetektől 1562-ig), MTA BTK-EME-HRM, Székelyudvarhely, 2016, 55–72. p.

⁹ HEGYI Géza: A pápai tizedjegyzék tévesen azonosított székelyföldi helynevei, In: SÓFALVI András – VISY Zsolt (szerk.): *Tanulmányok a székelység középkori és fejedelemségi kori történelméből*, Erdélyi Múzeum-Egyesület, Énlaka – Székelyudvarhely, 2012, 97–113. p.

liként, de a hagyományos szék-rendszer egységeit, illetve ennek alegységeit működtették tovább.¹⁰

Az 1526-os mohácsi csatavesztést, majd az ország három részre szakadását követően az önálló Erdélyi Fejedelemség, amelynek részét képezte a történeti Székelyföld egésze is, a magyar nemzeti hagyományok folytatója volt. Valószínűsíthetően ez a tény nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy nem történt jelentős közigazgatási átszervezés a területen, így Székelyföld megőrizhette korábbi közigazgatási önállóságát ellátva katonai kötelezettségeit is. Ugyanakkor a székelyföldi közigazgatás-területi struktúra átalakulása valamikor már a 15. század folyamán kezdetét vette, amikor a korábbi székely nemzeti-társadalmi berendezkedés bizonyos mértékben elkezdett átrendeződni. A hagyományos székely rendi-társadalomban a katonáskodás, illetve a vagyoni különbség előbb két, majd három rendet (*trium generum siculi*) hozott létre. Kezdetekben a lófő- (*primipilus*) és a közszékelyek (*pixidarius*) rendjei léteztek, majd a lófőszékelyek közül kiemelkedett a harmadik rend is, a főrendűek (*primor*).¹¹ A 15. századi székely nemzeti-társadalmi berendezkedés átrendeződésének oka a korabeli székely rendek közötti egyre szélesedő különbségekben keresendő, illetve az egymással szembeni túlkapásokban, visszaélésekben nyilvánult meg. Első sorban a nemesség és a lófők viszonya, hozzáállása változott a közszékelyekkel szemben. Annak érdekében, hogy a megnövekedett feszültségeket csillapítsa, ugyanakkor megőrizze a székelység harcértékét, az uralkodó hatalom, különböző rendelkezések által igyekezett befolyásolni ezeket a belviszályokat. A korabeli történelmi kontextus, illetve a szabályozások hosszas folyamata együttesen végül a székelyek adóterheinek növelésében és az elkobzott birtokok idegeneknek való adományozásában csúcspontot ért el, amely megszüntette a zárt társadalmi rendszerüket. Ezek a feszültségek vezettek az 1562-ben kitört székely felkeléshez, amely megmozduláshoz a hét székely szék közül hat csatlakozott (Marossszék sem képezett kivételt) azzal a célkitűzéssel, hogy visszaállítsák a korábbi szabadságjogukat. János Zsigmond fejedelmi hada viszont sikeresen leverte az elszigetelt és több seregtestben harcoló székely felkelőket, amelynek visszafordíthatatlan közigazgatás-rendezési következményei lettek.¹²

1562. június 20-án a segesvári országgyűlésen végleg megszüntették Székelyföld különállását, eltörölték a székelység egészére vonatkozó nemesi jogokat és az addig fennálló székely társadalmi rendet, bevezetve a nemes-job-

¹⁰ KORDÉ Zoltán: Katonai kötelezettséggel tartozó és kiváltságolt népelemek a középkori Magyar Királyságban. In: *Székelyföld története...*, 73-88. p.

¹¹ KOLUMBÁN-ANTAL József: *Székely honfoglalás avagy mikor költözhettek a székelyek a Kárpát-medencébe?*, Litera-Veres Kiadó, Székelyudvarhely, 2008, 30-32. p.

¹² DEMÉNY Lajos: *Székely felkelések a XVI. század második felében*, Politikai Könyvkiadó, Bukarest, 1976, 37-52. p.

bágy kétpólusú társadalmi szerkezetet, valamint jelentősen csorbították a székely autonómiát.¹³ Ekkorra Marosszék településhálózata az 1567-es népességi összeírás által biztosított adatok alapján negyvenhatról százharminckettőre emelkedett,¹⁴ beleértve a 16. század első felének folyamán kialakult egyetlen fiúszékén, Szeredaszéken létrejött helységeket is.¹⁵

Marosszék közigazgatása a Habsburg Birodalom részeként

A közigazgatás-területi struktúra átalakításának lehetősége az 1686-os háborút követően vetődött fel ismét, amikor az ország nagy része felszabadult a török hódoltság alól. 1687-ben Erdély, vele együtt Székelyföld a Habsburg Birodalomhoz került, amely a régió korábban kiépült önállóságát megtartotta. A székelyek egy része az 1711-es szatmári békét megelőzően katonai szolgálatot teljesített a katonai végvidékek, illetve kerületi főkapitányságok valamelyikén, amely szolgálatnak fejében különböző kiváltságokat élveztek. Kiváltságaik azt követően is megmaradtak, hogy katonai szolgálatot már nem kellett teljesíteniük.¹⁶

A 18. század első jelentős mozzanataként Székelyföld közigazgatás-területi struktúrájának átalakítását illetően, a Habsburg Birodalom által kialakított speciális katonai-közigazgatási terület létrehozása nevezhető meg. Ennek keretén belül Mária Terézia rendeletének alapján 1762–1764 között kialakították a katonai végvidékeket vagy határőrvidékeket, illetve ezen belül került megszervezésre az erdélyi határőrezred, amely első sorban az ismételt török támadások miatt vált szükségessé.¹⁷ 1763-ban Mária Terézia a székely határőrség felállítását azzal indokolta, hogy szükség van a szisztematikus ellenőrzésre, ami a határszéli szorosokat, álutakat és havasi ösvényeket illeti, de a közbéke oltalmazására, a csempészet megakadályozására és a pestis elterjedésének meggátlására is.¹⁸ Elődjét a 16. századi török háborúk idején kialakított, az Adriai-tengertől Erdélyig húzódó egységes védelmi rendszer képezte.¹⁹

¹³ BALOGH Judit: *A székely nemesség kialakulásának folyamata a 17. század első felében*, Az Erdélyi Múzeum Egyesület kiadása, Kolozsvár, 2005, 38–62. p.

¹⁴ SZABÓ Károly – SZÁDECZKY-KARDOSS Lajos – BARABÁS Samu (szerk.): *Székely oklevéltár 1219–1776*, I–IV. kötet, A Magyar Tudományos Akadémia kiadása, Budapest, 1934, 526. p.

¹⁵ Szeredaszék központja ekkor Szereda volt, amely település neve több alkalommal is módosításra került. Ma Nyárádszereda néven létezik.

¹⁶ EMBER Győző: *Magyarország közigazgatása, 1711–1765*, *Levéltári Közlemények*, 55. évf., 1. szám, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1983, 3–97. p., 86–88. p.

¹⁷ CSIKÁNYI Tamás: *Székely határőrezredek az Austerlitz-i csatában*, *Hadtörténeti közlemények*, CXXIX. évf., 2. szám, Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Budapest, 2016, 351–379. p.

¹⁸ SZÁDECZKY-KARDOSS Lajos: *A székely határőrség szervezése 1762–64-ben. Okirattárral, 1761–1790*, Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1908, 127. p.

¹⁹ PÁLFFY Géza: *A török elleni védelmi rendszer szervezetének története a kezdetektől a 18. század elejéig*, *Történelmi Szemle*, 38. évf., 1996/2–3. szám, 163–217. p.

A magyar-török határszakaszon hat katonai végvidéket, határőrvidéket (Horvát vagy Károlyvárosi, Szlavóniai vagy Varasdi, Báni, Szerémi vagy Magyar, Bánsági és Erdélyi határőrvidék) alakítottak ki, amelyből a legkeletibb létesítmény az úgynevezett Erdélyi végvidék volt. Ez két nagyobb egységre tagolódott, az 1762–1764 között felállított Székely ezredre, illetve az 1766-ban létrehozott Oláh ezredre.²⁰ Továbbá úgy a székely, mint az oláh ezred két gyalogezredre tagolódott, illetve a székelység esetében egy lovasezred is kialakításra került. A Székely ezred a XIV. Első Székely ezredből (Erstes-Szekler Regiment), illetve a XV. Második Székely ezredből (Zweites-Szekler Regiment) állt, amelyek területei teljes pontossággal nem meghatározhatóak.²¹ Marosszék a földrajzi elhelyezkedése miatt nem volt része ennek a folyamatnak.

A Székelyföldet is nagymértékben befolyásoló, következő közigazgatási reform ugyancsak Mária Terézia nevéhez fűződik, amiért 1768-ban egységes keretbe foglalta a vármegyei igazgatás rendszerét. Nem sokkal ezt követően e reform alapján sikerült II. Józsefnek megvalósítania az addigi fokozatos osztrák központosító törekvéseket, amely az általa elképzelt, felülről vezérelt modernizáció érdekében megszüntette a nemesi vármegyék autonómiáját. 1785–1787 között lezajlott a II. József által megálmodott közigazgatási reform tervének gyakorlatba ültetése, amely a racionalizálás érdekében újrendezte a megyei területbeosztást.²² Erdély megyéit három újonnan kialakított kerületbe osztotta be (Szebeni, Fogarasi és Kolozsvári kerület), amelyek létrejötte által megváltozott a régió teljes közigazgatás-területi hierarchiáját. Az így kialakított kerületek részét képezte Székelyföld egésze is, amely öt székét felosztották a három kerület között.²³ A három kerületben összesen tíz megyét hoztak létre, teljes mértékben felszámolva a székek és vidékek különállóságát, illetve az autonómiákat. Az önkormányzatok megszűnését követően, a történelmi Marosszék összes települését,²⁴ Segesvár, Balázsfalva és a Nagy-Küküllő völgyéig terjedő területekkel együtt összevonták Küküllő vármegyével, így létrehozva az új Küküllő megyét, amely a szebeni kerületbe került beosztásra.²⁵ Megyei központja Marosvásárhely lett, amely esetben a hajdani székköz-

²⁰ SZENTGYÖRGYI Tamás: A Magyar Királyság határvédelmi rendszerének kiépítése: 16-18. század, In: *Quot Capita, Tot Sententiae*, A Batthyány Lajos Szakkollégium Tanulmánykötete, Győr, 2013, 175–190. p.

²¹ GYÉMÁNT Richárd: A katonai határőrvidék vázlatos történelme és „statisztikája”, *Aracs*, 17. évf., 3. szám, Aracs Alapítvány, Szabadka, 2017, 73–83. p.

²² HAJDÚ Zoltán: Erdély történetileg változó államföldrajzi problematikája: közigazgatási régió, részállam, önálló állam, államrész?, In: *A kulturális térségek szerepe a regionális fejlesztésben*, Székelyföld 2000 Munkacsoport, Csíkszereda, 2001, 209–222. p.

²³ Uő.: A közigazgatási térfelosztás változásai Magyarországon, *Tér és Társadalom*, 10. évf., 1. szám, Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, Regionális Kutatások Intézete, Budapest, 1996, 5–21. p.

²⁴ Szereda fiúszék teljes területét és összes települését is magába foglalva.

²⁵ HERMANN Gusztáv Mihály: A székelység II. József idején, In: *Székelyföld története*, II. kötet (1562–1867), 406–417. p.

pont nem veszített jelentőségéből.²⁶ Az újragondolt közigazgatási rendszerrel kapcsolatban első sorban a jelentősebb földrajzi szempontokat vették alapul, figyelmen kívül hagyva a történelmi hagyományokat, illetve a régi területi beosztásokat, ezzel szembeállítva a hagyományos székek székelőhelyeit.²⁷

Az imént említett három kerület élére egy-egy királyi biztost neveztek ki, mely biztosok lényegében főispáni hatáskört töltöttek be, míg minden megye élére egy-egy alispán került. A királyi biztosok hatásköréhez tartoztak a megyei gyűlések összehívásai; az adó és a kvártély begyűjtése; az összeírások kivitelezése (conscriptio); a tolerancia megszilárdítása, a vallás és az iskolaügy megszervezése, illetve működtetése; a kereskedés, lótenyésztés és úrbér szabályozása; a telepítés, illetve a cigányok ügye; a vízkárok elleni védelem kialakítása, a hajózás szabályozása, a folyók medrének tisztítása, a hajóvontató-utak és országutak felügyelete, illetve a posták működtetése. Ugyanakkor minden biztos maga rendelkezhetett a katonasággal, ők gyakorolták a királyi fenntartott jogokat a büntető törvénykezésben, illetve a király nevében elfoghattak akár nemes származású, akár mágnás bűnözőt is. Hatáskörük a városokra egyaránt kiterjedt az alispánokkal egyetemben.²⁸

1790-ben, II. József még a halálát megelőzően visszavonta a közigazgatási rendeleteket, visszaállítva az ezt megelőző közigazgatás-területi rendszert.²⁹

Marosszék közigazgatása II. József halálától az 1867–1886 között zajló közigazgatási egységesítés életbelépéséig

Székelyföld esetében 1790–1850 között a gazdasági-társadalmi változások és a településhálózat fejlődésének kereteit a hagyományos székek rendszere biztosította, amely az öt történelmi székely székből (Maros, Udvarhely, Csík, Háromszék és Aranyos), illetve a főszékek fiúszékeiből állt. A meglévő források alapján, a történelmi Marosszék területén először a 18. század végén, a 19. század elején alakították ki a járás-rendszert. Lipszky János 1806-ban publikált munkássága alapján,³⁰ Elekes Tibor nyolc kialakított járásba osztva vázolja az említett szék összes települését.³¹ E járások a Mezőbándi, Mezősámsondi, Szováti, Jobbágyfalvi, Nyárádgálfalvi, Nyárádselyei, Székelyabodi és Székelykáli járás megnevezéseket viselték.³²

²⁶ ELEKES Tibor: Marosvásárhely közigazgatási szerepe a XIV. századtól napjainkig, *III. Magyar Földrajzi Konferencia*, Budapest, 2006, 1–4. p.

²⁷ BEREZSNAY András: *Erdély történetének atlasza*, Méry Ratio Kiadó, Budapest, 2011, 223. p.

²⁸ SZILÁGYI Sándor: *A Magyar Nemzet Története. VIII. Kötet: Magyarország története a Szatmári Békétől a Bécsi congressusig (1711-1815)*, Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt, Budapest, 1898, 233–240. p.

²⁹ SZÁNTAY Antal: II. József kerületi biztosai, *Századok*, 148. évf., 2014/5. szám, 1171–1185. p.

³⁰ LIPSZKY János: *A Magyar Királyság és társországi térképe és helységnévtára (1804–1810)*, Arcanum-Cartofil, Budapest, 2005 (DVD-ROM).

³¹ ELEKES: *Marosvásárhely közigazgatási szerepe...*, 1–2. p.

³² HERNER János: *Erdély és Részek térképe és helységnévtára*, József Attila Tudományegyetem, Szeged, 1987, 109. p.

Az újabb változást az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc leverése hozta el, amely következtében 1850-ben újabb, egyelőre ideiglenes közigazgatási reformra került sor. Ennek alapját az 1786–1790 között működő kerületrendszer képezte, viszont ehhez képest jelentős eltérések figyelhetőek meg az újonnan kidolgozott és gyakorlatba ültetett közigazgatás-területi berendezkedéssel kapcsolatban.³³ A császári csapatok Székelyföld minden pontján katonai közigazgatást vezettek be. Előzetesen az ügyvezetett *vidékek* kerültek kialakításra, majd 1851-ben Erdély területén öt közigazgatási kerületet hoztak létre. Az új közigazgatási egységek létrehozásával párhuzamosan elkezdték felszámolni az erdélyi határőrvidéket, de ez a folyamat csak az 1876-os közigazgatási átszervezés gyakorlatba ültetésével ért véget.³⁴

A körzetekből és alkörzetekből álló katonai kerületek közül Marossszék és fiúszékének települései, az Udvarhelyi kerület, Marosvásárhelyi körzetébe kerültek átszervezésre. Ezen belül módosították a járás-rendszert is, így Marossszék hajdani nyolc járása helyett, négy katonai alkörzet került kialakításra, amelyek a Kibédi, Mezőkövesdi, Székelykáli és Székelyvajai megnevezéseket kapták. 1854-ben véglegesítették az 1850-ben kezdeményezett reform révén kialakított közigazgatási struktúrát, amely csupán 1860-ig volt érvényben. Az említett periódusban a történelmi Marossszék, illetve fiúszékeinek települései a Marosvásárhelyi kerület részét képezték, amely a hajdani Udvarhelyi kerület területét foglalta magába, csupán a központi egysége átszervezésre került Marosvásárhelyen.³⁵ Marossszék, mint különálló közigazgatás-területi egység utoljára a Marosvásárhelyi Katonai Kerület megszűnését követő időszakban létezett, 1860–1876 között, amely időszakban a történelem során utoljára került alkalmazásra a hagyományos székelyföldi közigazgatási rendszer.³⁶

Az 1867-es kiegyezéssel létrejött az Osztrák–Magyar Monarchia, amelynek keretén belül Magyarország elsődleges célként fogalmazta meg a történelmi-területi struktúrák rendezését, racionalizálását. Noha a gyakorlatban az 1848–1849-es forradalmat követően Erdély esetében nem beszélhetünk önrendelkezésről, első lépésként, az 1868. évi XLIII. törvény alapján hivatalosan is megszűnt területi-politikai autonómiája, ezáltal újra egyesítve a régiót az anyaországgal. A közigazgatás-reform második lépését az 1868. évi XLIV. törvény képezte, amely a községek hivatalos nyelvhasználatát szabályozta. A folyamat következő fontos állomása az 1869. évi IV. törvény megalkotása

³³ DÁVID Gyula – EGYED Ákos – KÖTŐ József: *Kossuth Lajos és Erdély*, Erdélyi Múzeum Egyesület, Kolozsvár, 2004, 30–34. p.

³⁴ DEÁK Ágnes: A közigazgatás és igazságszolgáltatás szervezete, In: *Székelyföld története*, II. kötet (1562–1867), 628–635. p.

³⁵ FÉNYES Elek: *Ausztriai Birodalom statistikája és földrajzi leírása*, Heckenast Gusztáv, Pest, 1857, 669. p.

³⁶ ELEKES Tibor – GYENIZSE Péter: A földrajzi tényezők és a közigazgatás kapcsolatrendszerre Erdélyben, *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek*, 11. évf., 2. szám, Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Miskolc, 2014, 118–126. p.

volt, amely elválasztotta az igazságszolgáltatást a közigazgatástól. Ezt követően az 1870. évi XLII. törvény a köztörvényhatóságok rendezése esetében lehetővé tette a közigazgatás polgári átalakítását, de még megerősítette a székelyrészek hatáskörét. Következő lépésként az 1871. évi XVIII. törvény emelhető ki, amely alapján szabályozásra kerültek a törvényhatósági joggal nem rendelkező városok és községek.³⁷ 1876-ban került sor a megyék területi szabályozására, amellyel egy időben megszűntek a székelyek sajátos önrendelkezési jogai és jogi intézményei, illetve az addigi hagyományos autonómiájukat ennek érvénybelépésével számolták fel teljesen.³⁸ Ezt követően továbbra is a központosítási törekvések maradtak előtérben és 1883-ban korlátozásra kerültek a megyék adókiivetésének jogai. Végül e törekvések felerősödése alapján alkották meg az 1886. évi XXI. törvényt, amely jelentősen csökkentette a törvényhatóságok számát, illetve növelte a kormány ellenőrzési jogát.³⁹ Magyarország területén tehát 1876-ban került sor először a megyebeosztás tényleges egyetemlegessé tételére, mindeddig Marosszék esetében a 18. században kialakított közigazgatási berendezkedés volt érvényben a hajdani járásbeosztással. Azt fontos kiemelni, hogy az így létrejött térfelosztás során figyelembe vették a székely székek hagyományos térszerkezetét, illetve az etnikai-felekezeti sajátosságokat is, és e szempontokat alapul véve alakították ki az új székelyföldi megyéket.

Az 1867–1886 között gyakorlatba ültetett közigazgatás-reform folyamata területrendezési szempontból, Marosszék esetében számos változást hozott, ugyanis a mindeddig önrendelkezést gyakorló széket összevonták a hajdani Torda vármegye keleti részével, Kolozs megye néhány helységével, Szászréggennel, illetve Naszód vidékének Torda megye északi kerületében fekvő részeivel.⁴⁰ Az így létrejött Maros–Torda vármegyén belül öt járást alakítottak ki, megyeszékhelye Marosvásárhely lett, megerősítve Marosszék központi szerepét. A hajdani szék, illetve fiúszékének összes települése a Marosi alsó, a Marosi felső, illetve a Nyárádszeredai járásba került újraelosztásra.⁴¹ Ugyanakkor Marosvásárhely többszintű közigazgatási szerepkört is betöltött, mivel a megyeszékhely mellett, járásszékhely is volt, illetve törvényhatóságú város.⁴² A folyamatot az 1886. évi törvény zárta le, amely értelmében Maros–Torda megyét önkormányzattá nyilvánították. Mint önkormányzat, önállóan

³⁷ CSELÉNYI Zsuzsanna: A Magyar polgári közigazgatás 1867-től az első világháborúig, *Tanulmányok a történelemtudomány köréből* = *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis, Sectio historiae*, 22. évf., 20. szám, Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola, Eger, 1995, 35–42. p.

³⁸ HAJDÚ: i.m., 217. p.

³⁹ CSELÉNYI: i.m., 35–42. p.

⁴⁰ 1876. évi XXXIII. törvénycikk némely törvényhatóság területének szabályozásáról és az ezzel kapcsolatos intézkedésekről.

⁴¹ 1877. évi I. törvénycikk némely törvényhatóságok véglegesen megállapított területének az 1876. évi XXXIII. törvénycikk rendelkezése folytán törvénybe iktatásáról.

⁴² ELEKES–GYENIZSE: i.m., 122–123. p.

lépett fel a belső ügyeket illetően, döntéseket hozott, határozatokat és rendeleteket dolgozott ki, illetve alkalmazta ezeket.⁴³

A Trianoni békeszerződéstől napjainkig

A következő közigazgatási berendezkedést illető jelentős változás, az első világháborúval bezárólag valósult meg, amikor Erdély, illetve vele együtt Székelyföld területe Románia részévé vált.⁴⁴ Az említett terület helyzete, a romániai egységes keretrendszerbe való integrálását illetően, több ponton is szabályozásra szorult.⁴⁵ Noha a közrend fenntartása érdekében, az ideiglenes kormányzótanács úgy rendelkezett, hogy az 1918. október 18. előtti jogszabályok maradnak érvényben,⁴⁶ elkezdte a helységek román nyelvű elnevezésével kapcsolatos módosítások előkészületeit, illetve hivatalossá tette a román nyelvet.⁴⁷ Marosszék esetében 1918–1921 között a járás-rendszer is módosításra került, amely a Marosi Alsó, illetve Marosi Felső járások egy leválasztott részéből kialakított Mezőbándi járás létrehozásában nyilvánult meg. Ezzel Marosvásárhely közigazgatási területét leszámítva, a megyében kialakított járások száma négyre bővült. 1921-ben publikálásra került az új helységnévtár, amelyben, első sorban a települések román elnevezéseinek nagymértékű változása figyelhető meg.⁴⁸ Még ebben az évben sor került az ideiglenes kormányzótanács feloszlatására, illetve ezt követően az újabb közigazgatási átszervezéssel kapcsolatos előkészületek kerültek a középpontba, amelyek az 1925. évi igazgatási egységesítésről szóló törvényben összpontosultak.⁴⁹ Ezzel egy időben a 2465. számú királyi rendelet értelmében, több helységnek ismételtén megváltoztatták a román nyelvű elnevezését.⁵⁰

A 95/1925. jogszabály értelmében alakították ki a hat járást számláló Maros megyét, amely néhány település kivételével magába foglalta az egykori Maros–Torda vármegyét.⁵¹ Ez esetben nem csupán a járás-rendszer számsze-

⁴³ 1886. évi XXI. törvénycikk a törvényhatóságokról.

⁴⁴ BANCUI, Marius Gheorghe: Aspecte ale implementării legislației României întregite în Sud-Estul Transilvaniei, *Anuarul Institutului de Istorie „George Barițiu”*, tom LVII, Cluj-Napoca, 2018, 319–333. p.

⁴⁵ BOAMFĂ, Ionel: Crearea, la nivel național, a bazei de date administrative privind localitățile din spațiul românesc, *Philologica Jassyensia*, Anul 11, Nr. 2 (22), 2015, 134–138. p.

⁴⁶ ONIȘOR, Titu: *Opera legislativă a Consiliului Dirigent*, Editură Marvan S.A.R, București, 1937, 13. p.

⁴⁷ GYÖRKE Zoltán: Instituția Prefecturii în perioada interbelică (1923–1938). Proiecții legislative, *Revista Transilvană de Științe Administrative*, Anul 27, Nr. 3, 2010, 79–96. p.

⁴⁸ BARTOS-ELEKES Zsombor: A hatalom névrajza – A névrajz hatalma, *Földrajzi Közlemények*, 140. évf., 2016/2. szám, 124–134. p.

⁴⁹ Legea nr. 95 din 14 iunie 1925 pentru unificarea administrativă.

⁵⁰ Decret Regal nr. 2465 din 25 septembrie 1925 privind schimbării denumirii unor localităților.

⁵¹ SĂGEATĂ, Radu: Evoluția organizării administrativ-teritoriale a României în perioada interbelică (1918–1940), *Revista Geografică*, 9/2002, 158–166. p.

rú növekedése, de ezek határainak, illetve hatóságainak jelentős változása is egyaránt megfigyelhető. A Nyárádszeredai járás területének déli részét, az itt található hat településsel együtt,⁵² illetve a Marosi Alsó járás három települését⁵³ egyaránt Udvarhely megyéhez csatolták, kibővítve az ezen belül található Parajdi járást. A Nyárádszeredai járás megmaradt területét kettéosztották, így létrehozva az imént említett járás mellett a tíz településből álló Nyárádremetei járást is.⁵⁴ Ugyanakkor az újonnan kialakított Nyárádszeredai járás kiegészítésre kerül a Marosi Felső járás öt,⁵⁵ illetve a Marosi Alsó járás egy településével.⁵⁶ A Marosi Alsó járás három nyugati települése átszervezésre került a Marosi Felső járásba,⁵⁷ viszont ez utóbbi déli területei a Marosi Alsó járás részévé váltak.⁵⁸ A Marosi Felső járás ezen felül hat településsel bővült a Mezőbándi járás rovására,⁵⁹ amelynek megmaradt területét egyébként kettéosztották, így létrehozva az öt településből álló Mezőrúcsi járást.⁶⁰ Mindezek fényében az újraalakított Mezőbándi járás mindössze hat ős-maroszekei települést foglalt magába.⁶¹

A továbbiakban Románia két, kisebb kiegészítést magába foglaló, közigazgatási jogszabályt ültetett gyakorlatba (1929-ben⁶² és 1936-ban⁶³), amelyek értelmében a történelmi Maroszeke helységei továbbra is, kivétel nélkül Maros megye részét képezték, ráadásul 1936–1938 között kiegészült a moldovai Neamț megye néhány településével és ugyanekkor a meglévő hét járást átszervezték tíz járásba. 1938-ban a 2919. számú királyi rendelet révén új közigazgatási rendszer lépett érvénybe, amely keretén belül Maros megyét, Maros tartományba sorolták, nyolc más megyével együtt.⁶⁴

A második világháborút követően az 1950. évi közigazgatási reform érvénybe lépésétől 1968-ig szintén tartomány-rendszer működött. A történelmi Maroszeke települései ez esetben is Maros Tartomány részei maradtak, illetve a tartomány hat új közigazgatási alegysége közül, Erdőszentgyörgy és Marosvásárhely rajonok között oszlottak meg.⁶⁵ 1952-ben létrejött a Magyar

⁵² Atosfalva, Csókfalva, Erdőszentgyörgy, Kibéd, Makfalva és Székelyszentistván.

⁵³ Gyulakuta, Havadtó és Kelemenfelke.

⁵⁴ Deményháza, Ehed, Iszló, Jobbágytelke, Márkod, Mikháza, Nyárádköszvényes, Nyárádremete, Székelyhodos és Vadad.

⁵⁵ Kisadorján, Nagyadorján, Nyárádgálfalva, Nyárádszentlászló és Nyomát.

⁵⁶ Vadasd.

⁵⁷ Maroszentkirály, Názánfalva és Remeteszeg.

⁵⁸ Jedd, Kebele, Kebeleszentiván, Koronka, Marosagárd és Székelybós.

⁵⁹ Harcó, Székelykövesd, Panit, Mezőbergenye, Csittszentivány és Malomfalva.

⁶⁰ Bazéd, Kislekence, Mezőkölpény, Mezősámsond és Szabéd.

⁶¹ Mezőbánd, Mezőmadaras, Száltelek, Székelysópatak, Székelyurality és Szénáság.

⁶² Legea nr. 167 din 29 iulie 1929 pentru organizarea administrațiunii locale.

⁶³ Legea administrativă nr. 569 din 26 martie 1936.

⁶⁴ Decret Regal nr. 2919 din 13 august 1938.

⁶⁵ Legea nr. 5 din 7 septembrie 1950 pentru raionarea administrativ-economică a teritoriului Republicii Populare Române.

Autonóm Tartomány,⁶⁶ amely keretén belül a korabeli Marosvásárhely és Erdőszentgyörgy rajon területe magába foglalta a történelmi Marosszék közel teljes területét,⁶⁷ mindössze négy település kivételével, amelyek többsége egyébként ekkoriban önállósult.⁶⁸ Ezt követően, 1960-ban, amikor a Magyar Autonóm Tartomány, Maros–Magyar Autonóm Tartomány néven átszervezésre került, az imént említett települések is ennek részévé váltak, így a történelmi Marosszék teljes területe e közigazgatási egység alá szerveződött.⁶⁹ Az utolsó, napjainkban is érvényben lévő közigazgatást érintő módosítást 1968-ban ültették gyakorlatba, miszerint visszaállt a korábban is alkalmazott megyerendszer, amelyen belül a történelmi Marosszék településeinek teljes egészét Maros megyébe sorolták be.⁷⁰

Ezen alfejezet keretein belül, a közigazgatás-területi változások bemutatása mellett fontos hangsúlyozni, hogy e folyamatot nagymértékben befolyásolta a román államberendezkedési modell, amely a 19. századi franciaországi homogén nemzetállam mintájára került kialakításra. Noha közvetlen az első világháborút követő időszakban erre vonatkozóan még eltérő elképzelései voltak az erdélyi, illetve központi román hatalomnak, néhány év leforgása alatt kizárólagos teret nyert a centralista, asszimiláló-diszkriminatív nemzetiségpolitika, amely a közigazgatás-területi stratégiák alakulására is jelentős hatással volt.⁷¹

Marosszék helységneveinek alakulása

Marosszék településneveinek kialakulása, változása és egymásra rétegződése, az előző fejezetben bemutatott események kronológiáját, illetve az etimológiai szempontokat is figyelembe véve, viszonylag egyszerűen megállapítható. Marosszék, de alapvetően Székelyföld helyzete különlegesnek számít, mivel kettős helységnevek párhuzamos létezése figyelhető meg a területén,

⁶⁶ BOTTONI Stefano: *Sztálin a Székelyeknél – A Magyar Autonóm Tartomány története (1952–1960)*, Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 2008, 48. p.

⁶⁷ ELEKES: *Marosvásárhely közigazgatási szerepe...*, 1–2. p.

⁶⁸ Fekete, Istentó, Nagyvölgy és Székelyuraly a Magyar Autonóm Tartomány határain kívül estek. Ezzel szemben Marosszék területe kibővült számos Udvarhely megyei községgel, illetve ezek beosztott falvaikkal.

⁶⁹ BOTTONI: *i.m.*, 420–424. p.

⁷⁰ Legea nr. 2 din 16 februarie 1968 privind organizarea administrativă a teritoriului Republicii Socialiste România.

⁷¹ BÁRDI Nándor: A romániai magyar kisebbség a két világháború között, In: BÁRDI Nándor – FEDINEC Csilla – SZARKA László (szerk.): *Kisebbségi magyar közösségek a 20. században*, Gondolat Kiadó – MTA Kisebbségkutató Intézet, Budapest, 2008, 90–97. p.

amiből nyilvánvalóan az következik, hogy az itt élő közösségek huzamosabb ideig kapcsolatban álltak és adott szinten hatottak egymásra.⁷²

Erdély, ezen belül Székelyföld területét illetően az általunk ismert legrégebbi földrajzi megnevezéseket noha különböző változatokban, de már az ókori római és görögországi forrásokban is fellelhetjük. E forrásokat kezelhetjük nyelvi alapként, amelyekre később, valószínűsíthetően ráépültek a különböző etnikumok helynevei.⁷³ Abban az esetben, hogy ha figyelmesebben megvizsgáljuk eme kérdéskört a több szintű nyelvi keveredésből kifolyólag, illetve az eltérő nyelvtani szabályokat szem előtt tartva arra a következtetésre juthatunk, hogy a már említett régió helységnevei nem következhetnek direkt módon az ókori megnevezésekből. Sokkal inkább jellemző e tájegységre a kölcsönös egymásra hatás, amely révén a helységnevek különböző változatai jöttek létre.⁷⁴

Az említett ókori nyelvi hatásokat követően, felfedezhetőek a szláv, illetve bolgár nyelvi jellegzetességek, majd a magyar honfoglalás után, a kereszténység felvételét megelőző magyar nevek is megjelentek. A kereszténység felvétele után több meglévő magyar település is magyarosított latin személynévet kapott elnevezésként, majd a 12–13. században ezekre épültek rá a német, illetve a román nyelvi hatások. Jelen tanulmány mellékleteként ettől a ponttól igyekszem szemléltetni az imént említett folyamatokat.⁷⁵ II. Endre az 1224. évi kiváltságlevelével, az úgynevezett *Andreanum*-mal, etnikai kiváltságok birtokába juttatta az erdélyi szászokat,⁷⁶ míg a román beköltözés 1166 utánra tehető, amely évszám egyúttal a Magyarországon lévő, legkorábbi telephelyük emlékét is őrzi (Fogarás vidéki Oláhföld – *Terra Blacorum*).⁷⁷

⁷² CRAIU, Ovidiu-Constantin: Structura socială a oiconimelor. Reorganizarea administrativ-teritorială a statului Român prin decretul 799/1964, *Revista Română de Sociologie*, Anul 23, 1-2/2012, 115–132. p.

⁷³ Az Erdély területén meglévő ókori római települések közül kiemelhetőek például: Napoca (Kolozsvár), Potaissa (Torda), Corona (Brassó), Apulum (Gyulafehérvár) településnevek. Továbbá, noha nem ókori, de a középkori forrásokban már megjelenő, mindenképp latin eredetű székelyföldi települések nevei közül például Areopolis (Székelyudvarhely), Georgiopolis (Sepsiszentgyörgy), Novum Forum Siculorum (Marosvásárhely) nevezhető meg.

⁷⁴ MAKKAI László – MÓCSY András: *Erdély története a kezdetektől 1606-ig*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1988, 235–240. p.

⁷⁵ L.: 1. számú melléklet: Marosszék helységneveinek alakulása (magyar és német nyelvű megnevezések), illetve 2. számú melléklet: Marosszék helységneveinek alakulása (román nyelvű megnevezések).

⁷⁶ HANZÓ Lajos: *Az erdélyi szász önkormányzat kialakulása*, Értekezések a M. Kir. Horthy Miklós Tudományegyetem Magyar Történelmi Intézetéből, Szeged, 1941, 85. p.

⁷⁷ RÁCZ Anita: *Adatok a népnévvél alakult régi településnevek történetéhez*, Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2011, 248 p.

A földrajzi nevek keletkezését illetően, két típust különböztethetünk meg, amelyek keretén belül több alpont is megnevezhető:

1. Spontán keletkezési típus:
 - a. természeti nevek (például: méret, éghajlat, állatvilág által inspirált nevek);
 - b. műveltségi nevek (például: épületre való utalás vagy akár személynévekből, népnévekből származó nevek);
 - c. eseménynevek (például: történésekre való utalás).⁷⁸
2. Hivatalos keletkezési típus (hatósági nevek):
 - a. A névadó motívum eltűnése miatti átnevezés (például: népi szokásoké);
 - b. Az adott terület birtokosának megváltozása (például: impériumváltás – más lesz a hivatalos nyelv);⁷⁹
 - c. A táj és az ember viszonyának módosulása (például: népetimológiai helységnév-változások, amikor egy név jelentése eltűnik és az „értelmetlenné” vált szó új jelentést kap).⁸⁰
3. A települések egyesítése, szétválása, esetleg átszervezése miatti átnevezés.

A különböző névalakok anyanyelvhez való igazodása természetes folyamat, amely által megfigyelhetjük adott helységnevek változását akár egy nyelven belül is. Abban az esetben viszont, hogy ha tartósan egy más etnikai csoport is élt valamely, számára idegen nyelvű településen, rövid időn belül kialakította a saját elnevezését. Ennek a módja többnyire a település megnevezésének egyszerű lefordítása, a név etimologizálása volt, amely ugyan hangalakban hasonló, viszont más jelentéssel bíró elnevezésként élt tovább az elődjével párhuzamosan, de az is előfordult, hogy teljesen új motívumra (például: népnévre) épült az elnevezés. Általában az egy adott területre később érkező nép veszi át a már meglévő helységnevet, míg abban az esetben, hogy ha egy település létrejöttkor, egyidejűleg több nép is együtt él az adott térségben, párhuzamos helynévadás valósul meg. Jelen tanulmány mellékletében megfigyelhető, hogy az elsődlegesen kialakult román helységnevek jelentős része fonetikus átrással, esetlegesen félrefordítás révén alakult ki.⁸¹

A helységnevek spontán keletkezési típusai, ahogy a hivatalos keletkezési típusai is a különböző kultúrák esetében, eltérő időben léptek érvénybe. A 18. század előtt a birodalmak, országok hivatalos nyelvét illetően, nagy többség-

⁷⁸ LŐRINCZE Lajos: *Földrajzi neveink élete*, Néptudományi Intézet, Budapest, 1947, 32. p.

⁷⁹ BENCsik Péter: Határok és helységnevek Köztes-Európában a 18. század második felétől napjainkig, *Limes – Tudományos Szemle*, 10. évf., 1997/2. sz., 117–140. p.

⁸⁰ Uő.: *Helységnév-változások Köztes-Európában 1763–1995*, Teleki László Alapítvány, Budapest, 1997, 15–18. p.

⁸¹ MAKKAI-MÓCSY: *i.m.*, 235–240. p.

ben, első sorban a latin testesítette meg. A Habsburg birodalomban, 1784-el kezdődően a német lett a hivatalos nyelv,⁸² illetve 1836-tól a magyar is azzá vált.⁸³ E történések fontos állomásokat képeznek a hivatalos helységnév-változások szempontjából, ugyanis ezek következtében az 1854-es osztrák közgazgatási átszervezés keretén belül névrendezés is történt, illetve az *Országos Törvény- és Kormánylap* ezt követően három nyelven jelent meg (német, magyar és román). A névrendezést illetően, a helységek ettől kezdődően három hivatalos névvel rendelkeztek (némettel, magyarral, illetve románnal).⁸⁴ Kiemelendő, hogy esetenként olyan települések is többnyelvű helységnévvel egészültek ki, amelyek határain belül kis mértékben vagy egyáltalán nem éltek egymástól eltérő anyanyelvű közösségek (például: Mezőcsávás nem rendelkezett jelentős szász, illetve német etnikumú lakossággal, ennek ellenére a település német helységnévvel is kiegészült).⁸⁵ Nem sokkal később, 1873-ban az első magyarországi hivatalos helységnévtár is megjelent, viszont ez lényegében csak a meglévő helységek adattáráként szolgált, érdemleges névrendezés nem történt a keretén belül. A helységnévek fontossága kétséget kizáróan, először a 19. század végén vált igazán jelentőssé, amikor megnövekedett a vasúti és postai forgalom. Mivel egyes települések több névvel rendelkeztek, illetve esetenként több helység is azonos nevet viselt, ez gondot jelentett az imént említett szempontokat illetően. A magyar helységnévek esetében, a legfontosabb névrendezés 1898–1912 között ment végbe annak érdekében, hogy szabályozza, illetve megoldja ezt a felmerülő problémát.⁸⁶

Marosszék esetében, ahogyan Székelyföld további részein is a román helységnévek nagyjából a 19. században alakultak ki. A folyamat előbb a magyar helynevek spontán, népi átvételével vette kezdetét, majd az erre ráépülő hivatalos névszabványosítással folytatódott.⁸⁷ Kezdetétől fogva, gyakran két névváltozat jött létre, illetve létezett egymással párhuzamosan.⁸⁸ Egyik a magyar helységnév erdélyi-román fonetikus átírása volt, míg a másik a Román Királyságbeli fordítás. Ugyanakkor szükséges megjegyezni, hogy ez a tendencia, illetve alapvetően folyamat, nem érvényes Erdély teljes területére

⁸² EVANS, Robert John Weston: Nyelv és államépítés: a Habsburg Monarchia esete (Robert A. Kann emlékelőadás), *Aetas*, 21. évf., 2006/4. szám, 181–202. p.

⁸³ 1836. évi III. törvénycikk a Magyar nyelvről.

⁸⁴ BARTOS-ELEKES Zsombor: Német helységnévadás és névhasználat a XIX. századi Erdélyben, *Geodézia és Kartográfia*, 56. évf., 2004/9. szám, 11–18. p.

⁸⁵ L.: 1. számú melléklet: Marosszék helységnéveinek alakulása (magyar és német nyelvű megnevezések), illetve 2. számú melléklet: Marosszék helységnéveinek alakulása (román nyelvű megnevezések).

⁸⁶ SZABÓ Miklós: *A felvidéki magyarlakta települések helységnévváltozásainak vizsgálata*, Földrajz és földtudományi Intézet, Budapest, 2010, 10. p.

⁸⁷ L.: 2. számú melléklet: Marosszék helységnéveinek alakulása (román nyelvű megnevezések).

⁸⁸ KNIEZSA István: Erdély földrajzi nevei, In: DEÉR József (szerk.): *Erdély, Magyar Történelmi Társulat*, Budapest, 1940, 7. p.

nézve, tehát jelen tanulmány Székelyföldre, ezen belül Marossszék esetére szorítkozik. Az 1898. évi községi törzskönyvezés, a közigazgatás számára zavaró körülmények megszüntetése mellett egy nem titkolt célja, a török hódoltság alatt kipusztult magyar népességet felcserélt, más nemzetiségű népek által lakott települések magyar helységnevéadására volt, hiszen az említett helységek idegen nevekkal rendelkeztek.⁸⁹ Mivel ez a folyamat az alapvető helységnevé-rendezésen kívül politikai legitimáló szerepet is betöltött, ezt tudatos, politikai okú helynévadásnak nevezzük. Ez esetben a helységnevé igazolja az illető nemzet őshonosságát az adott területen, illetve ezen állítás valóságáról továbbá az is tanúskodik, hogy a helységnevé-változások nagy többsége nem volt igényelt a helyi lakosság részéről.⁹⁰

Ugyanez a folyamat zajlott le fordított előjellel Trianon után, amikor is több helység magyar, esetenként német nevét fonetikusán átírták románra. Később ezeket újra elnevezték annak érdekében, hogy a magyar, illetve német névalak ne legyen felismerhető (esetenként személynévéadás történt). Jelen tanulmányban ez a jelenség főleg az említett időszakban kerül szemléltetésre, amikor a bukaresti központi hatalom helységnevé-rendezést kezdeményez, ezzel teret nyitva a román nemzetiesítésnek.⁹¹ Ebben a periódusban bevett szokássá vált a voluntarista helységnevéadás, amelynek egyenes következménye volt, hogy a fonetikus átírás révén kialakult erdélyi-román helységnevek új elnevezéseket kaptak, ezáltal elveszítve „gyökerüket”.⁹² Ezt megelőzően hasonló kísérletet képezett a Habsburg birodalom névrendezésének keretén belüli irányelv, miszerint minden nagyobb település német nevet is kapott abban az esetben, hogy ha addig nem rendelkezett ilyennel. Ami a földrajzi névéadás terén kifejtett politikai legitimációt illeti, a rengeteg eset mellett mégis Románia példája a leginkább kiemelhető, hiszen ennek révén a dáko-román kontinuitást próbálja bizonyítani és e legitimáló funkció miatt válnak annyira fontossá számára a helységnevek (újra) elnevezései.⁹³ Esetében a természetes névalakok eltörlése volt a cél, ezért érvényesült az államnyelvi politika a helyi nevek elve helyett. Végeredményként a román szimbólumok földrajzi térbe való beépítése nevezhető meg.⁹⁴

⁸⁹ BENCsik Péter: Politikai célú helységnevé-változások köztes-európában a XX. században, In: PAP Norbert – TóTH József (szerk.): *Változó világ, átalakuló politikai földrajz: Első magyar politikai földrajzi konferencia (1998)*, JPTE Földrajzi Intézet, Pécs, 1999, 163–166. p.

⁹⁰ BARTOS-ELEKES Zsombor: Helységnevek a romániai köztudatban (Az ednoníma és exoníma mezsgyéjén), *Geodézia és Kartográfia*, LIV. évf., 2002/4. szám, 19–24. p.

⁹¹ L.: 1. számú melléklet: Marossszék helységneveinek alakulása (magyar és német nyelvű megnevezések), illetve 2. számú melléklet: Marossszék helységneveinek alakulása (román nyelvű megnevezések).

⁹² BENCsik: *Helységnevé-változások Köztes-Európában...*, 15–18. p.

⁹³ Uő.: *Politikai célú helységnevé-változások...*, 163–166 p.

⁹⁴ BARTOS-ELEKES: Nyelvhasználat a térképeken (Erdély, XIX. és XX. század), *Névtani Értesítő*, 36. szám, 2014, 238–241. p.

Visszatérve a magyar Országos Községi Törzskönyvbizottság (a továbbiakban OKTB) 1898–1912 közötti tevékenységére, ennek elsődleges célja a zavarokat okozó paronímiák (összetéveszthetőség), homonímiák (azonosalakúság) és a félrelokalizálhatóság felszámolása volt, amely szempontok bizony szubjektív alapokon nyugszanak.⁹⁵ Mindezt az *egy település – egy név* alapelv mentén igyekeztek megvalósítani. A helynévrendezés során az ország összes települését megvizsgálták, vármegyénként figyelembe véve a település nevének helytörténeti és névtörténeti szempontjait, bevonva a helyi hozzáértőket és előljárókat a folyamatba.

Az OKTB helységnevé módosítással kapcsolatos főbb irányelvei a következők voltak:

- a korábbi kötőjelezés helyett, a helységnevek egybeírása;
- a magyar helyesírás szabályainak, hangjelölésének figyelembe vétele (még olyan esetben is történt településnév változtatás, amikor az egy családról kapta a nevét);
- történelmi, illetve esztétikai okokra hivatkozva településnevek megváltoztatása, lefordítása;
- helységeket megkülönböztető előtagokkal való egyedítés (jelzővel való differenciálás);
- az *-i* képzős előtagok, jelzőtlen formájának érvényre juttatása;
- középkori okleveles helységnevek lecserélése azok felújított alakjával;
- a magyartól eltérő nemzetiségekre utaló előtagok lecserélése, el-tűntetése.⁹⁶

Az OKTB jelentős mértékben átalakította, de nem túlzás azt állítani, hogy lényegében létrehozta a hivatalos helységnevek rendszerét. Noha hozzávetőlegesen a települések névanyagának kb. 40%-át megváltoztatta, amelyek esetében például az esztétikai alapú kezdeményezések megkérdőjelezhetőek, tagadhatatlan, hogy Magyarország és ezen belül Székelyföld történetében először készült ilyen minőségű és mértékű munka, ami a helységneveket illeti.⁹⁷ Kiemelendő, hogy a törzskönyvbizottság által javasolt új nevet illetően, a helyi lakosok fellebbezhettek és végül a belügyminiszter által jóváhagyott változat lépett érvénybe. E folyamat eredményét rögzítette az 1913. évi helységnevtár.⁹⁸ A 20. században a helységnevek fontossága még inkább megnőtt, így a településnév-változások felügyelete az államok irányítása alá került.⁹⁹

⁹⁵ MEZŐ András: *A magyar hivatalos helységnevadás*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1982, 125. p.

⁹⁶ MIKESY Gábor: Helységneveink 1913-as tükörben, *Névtani értesítő*, 2013/35. szám, 37–54. p.

⁹⁷ SZABÓ Miklós: *A felvidéki magyarlakta települések...*, 10. p.

⁹⁸ Magyar Királyi Központi Statisztika Hivatal: *A magyar szent korona országainak Helységnevtára*, Pesti-Könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, 1913, 1712. p.

⁹⁹ KÁLMÁN Béla: *A nevek világa*, Csokonai Kiadó, Debrecen, 1989, 168–179. p.

Összegzés

Jelen tanulmányban nyomon követhetjük Maroszzék közigazgatásának vázlatos történetét, illetve ennek létrejöttétől a napjainkig tartó alakulását négy, jelentősebb történeti korszakra osztva. Az első alfejezetben a szék-fiúszék közigazgatás-területi rendszer viszonyának meghatározása mellett, megemlítésre kerül Maroszzék kezdetekben kialakított településeinek száma, illetve a székely rendi-társadalom felépítésének rövid bemutatása, amelyet majd az eltörlésének okai követnek. A második és harmadik alfejezet Maroszzék közigazgatás-területi struktúrájának átalakítását, illetve az itt élő székelység szerepét igyekszik vázolni a Habsburg Birodalom részeként, míg a negyedik alfejezet a Románián belüli, autonómiával már nem rendelkező Székelyföld közigazgatását, illetve ennek alakulását mutatja be. Ezek mellett betekintést nyerünk az imént említett szék helységneveinek, illetve ezek változásának folyamatába, amely különálló fejezet keretén belül került bemutatásra. A tanulmány eredményeként Maroszzék közigazgatás-történetének strukturált bemutatása, illetve a helységneveinek táblázatszerű összegyűjtése, ezek alakulásának folyamata emelhető ki. Ugyanakkor a bemutatott elméletek ismeretében és a különböző szempontok ütköztetése után, az I. világháborút követő román-helységneve változásokat illetően feltehetjük magunkban azt a kérdést, hogy valóban mellékes-e, esetleg irreális az a feltételezés miszerint a központi román hatalom nem csak az erdélyi magyarokat és székelyeket, de az erdélyi románokat is asszimilálni szerette volna? Ugyanis az 1925 előtti román helységnevek tipológiai, etimológiai és kronológiai szempontból mind arra utalnak, hogy ezen elnevezések más nyelvből honosodtak meg a román nyelvterületen, tehát a román kultúra ez alapján nem támaszthat jogos, történelmi igényt Erdély, ezen belül Székelyföld területére.

1. számú melléklet

Marosszék helységneveinek alakulása (magyar és német nyelvű megnevezések)

Ssz.	Az 1332–1337 közötti pápai tizedjegyzék ¹⁰⁰	Székely Oklevéltár ¹⁰¹ 1567–1614	Pragmatico Sanctio 1713–1723 magyar megnevezés	Bielz E.A. 1857. német megnevezés
1.	Band	Bánd	Mező-bánd	Bandorf ¹⁰²
2.	Bev	Beó	Bó	Betendorf ¹⁰³
3.	Borgene	Bergenye	Mező-bergenye	Bergendorf
4.	Chakafalua	Csokkfalva	Csókfalva	-
5.	Chanad	Chynad	Csanád	Scholten ¹⁰⁴
6.	Ernee	Ernye	Nagy-ernye	Rohrdachen
7.	Feketeluk	Fekethe	Fekete ¹⁰⁵	-
8.	Galambud	Galambad	Galambod	-
9.	Gulacucha	Gyalakwtha	Gyulakuta	Gielekonten
10.	Hazazkerek	Haraztkerek	Harasztkerék ¹⁰⁶	-
11.	Hudus	Hodos	Hódos	-
12.	Hudzov	Horczo	Harcó	-
13.	Kaal	Kál	Kaál ¹⁰⁷	-
14.	Korunka	Koronka	Koronka	-
15.	Kulpen	Kölpény	Mező-kölpény	-
16.	Madaras	Mezeomadaras	Mező-madaras	-
17.	Menes	Ménes	Mező-ménes	-
18.	Naradteu	Nyáradteo	Nyárádtó	Nyaradfluß
19.	Novum Forum Syculorum	Székely Vasarhely	Marosvásárhely	Neumarkt am Mieresch ¹⁰⁸

¹⁰⁰ HEGYI: i.m.¹⁰¹ SZABÓ-SZÁDECZKY-KARDOSS-BARABÁS: *i.m.*, III-IV. kötet, 526. p.¹⁰² 1808-ban jelent meg a német nyelvű helységnév.¹⁰³ 1808-ban jelent meg a német nyelvű helységnév.¹⁰⁴ 1760–1762 között új elnevezést kapott: Erdős Csinád, majd 1808-ban Erdőcsanád és végül 1893-tól: Erdőcsinád. 1808-ban jelent meg a német nyelvű helységnév.¹⁰⁵ 1893-ban új elnevezést kapott: Feketepusztá. 1956-ban három különálló települést alakítottak ki belőle: Fekete (Fănațe), Feketalak (Negreni de Câmpie) és Feketepusztá (Pusta). 1770-ben *Feketetőként* is említik.¹⁰⁶ 1882-ben új elnevezést kapott: Nyárádharasztkerék, majd a későbbiekben elvesztette a *Nyárád* előtagot.¹⁰⁷ 1913-ban Kaál, Hódos és Bó új elnevezést kapott: Székelykál, Székelyhódos és Székelybó (addigi megnevezésük kiegészült a *Székely* előtaggal).¹⁰⁸ 1532-ben jelent meg a német nyelvű helységnév: Neumarkt. 1839-ben Markstadt, Agropolis, illetve Foro Burgum néven is említik.

20.	Odouarfalva	Udvarffalva	Udvarfalva	Hofstätten
21.	Pambus	Panith	Mező-panit	-
22.	Pynar	Pinár/Pinárd	Pinár/Pinárd	Schloßberg/ Burgberg ¹⁰⁹
23.	Samsund	Sámsond	Mező-sámsond	-
24.	Sancta Anna	Maros Zent Anna	Maros-szentanna	Sankt Anna an der Mieresch
25.	Sancta Anna	Zereda Zent Anna	Nyárad-Szentanna ¹¹⁰	Sankt Anna
26.	Sancta Cruce	Kereztúr	Maros-keresztúr	Kreuz
27.	Sancta Gerecia	Zent Gericze	Szentgerice	-
28.	Sancta Trinitas	Szentrontás	Szent-rontás / Szent-háromság	-
29.	Sanctus Benedictus	Zent Benedek	Nyárad-szentbenedek	Sankt Benedikt
30.	Sanctus Emericus	Zent Jmreh	Nyárad-szentimre	Sankt Emmerich
31.	Sanctus Georgius	Erdeo Zent Giorgy	Erdő-szentgyörgy	Sankt Georgen auf der Heide
32.	Sanctus Georgius	Maros Szent Geörgj	Maros-szentgyörgy	Sankt Georgen
33.	Sanctus Johannes	Chijk Zent Iwan	Csitt-szentivány	Johannisdorf
34.	Sanctus Johannes	Kebele Zent Iwan	Kebele-szentiván	Sankt Johann
35.	Sanctus Ladislaus	Zent Lazlo	Nyárad-szentlászló	-
36.	Sanctus Laurentius	Szent Lörincz	Kis-szentlőrinc	Sankt Lörinz
37.	Sanctus Martinus	Chijk Zent Marthon	Csík-szentmárton ¹¹¹	Sankt Martin
38.	Sanctus Nicolaus	Kaposztas Zent Myklos	Káposztás-szentmiklós	-
39.	Sanctus Stephanus	Zent Istwan	Szent István ¹¹²	-
40.	Sanctus Symon	Zent Simon	Nyárad-szentsimon	-

¹⁰⁹ 1736-ban új elnevezést kapott: Várhegy. 1839-ben jelent meg a német nyelvű helység-név, majd 1850-ben módosult.

¹¹⁰ 1808–1913 között Szereda-Szentanna.

¹¹¹ 1873–1877 között új elnevezést kapott: Nyárádszentmárton.

¹¹² 1913-ban Szentistván, Vaja és Boós új elnevezést kapott: Székelyszentistván, Székelyvaja és Székelybós (az addigi megnevezésük kiegészült a *Székely* előtaggal).

41.	Swerd	Szövérd	Szövérd	Magerau ¹¹³
42.	Varad	So Waradgija	Sóvárád	-
43.	Villa Karasun	Karachonfalwa	Nyárad- Karácsonfalva	Christendorf
44.	Voya	Vaja	Vaja	-
45.	Vray	Urai	Székely-urality	-
46.	Zentkiral	Zentkiraly	Maros- szentkirály	Königsdorf
47.	-	Abod	Abod	-
48.	-	Agard	Agárd	Agarden ¹¹⁴
49.	-	Andrasfalva	Nyárad- Andrásfalva	Andreasdorf
50.	-	Atosfalwa	Atosfalva	-
51.	-	Ákosfalva	Ákosfalva	Aschdorf
52.	-	Baczkamadaras	Backamadaras	-
53.	-	Balintfalua	Nyárad- Bálintfalva	-
54.	-	Bardos	Bárdos ¹¹⁵	-
55.	-	Bede	Bede	-
56.	-	Bere	Bere ¹¹⁶	-
57.	-	Berekereztúr	Berekeresztúr	Kreutzdorf
58.	-	Bodon	Hagymás- Bodon	Hagendorf ¹¹⁷
59.	-	Bordos	Bordos	Bordesch
60.	-	Boss	Bós	Boschen ¹¹⁸
61.	-	Bozed	Bazéd	Bord ¹¹⁹
62.	-	Bwzahaza	Búzaháza	-
63.	-	Cherefalva	Cserefalva	-
64.	-	Cheyd	Csejd ¹²⁰	-
65.	-	Chibafalwa	Csiba	-

¹¹³ 1808-ban jelent meg a német nyelvű helységnév.

¹¹⁴ 1839-ben jelent meg a német nyelvű helységnév.

¹¹⁵ 1609–1848 Marosvásárhely része. 1913-ban Agárd és Bárdos új elnevezést kapott: Marosagárd és Marosbárdos (az addigi megnevezésük kiegészült a *Maros* előtaggal).

¹¹⁶ 1910-ben új elnevezést kapott: Székelybereg (az addigi megnevezése kiegészült a *Székely* előtaggal).

¹¹⁷ 1808-ban jelent meg a német nyelvű helységnév.

¹¹⁸ 1839-ben új elnevezést kapott: Boós. 1808-ban jelent meg a német nyelvű helységnév.

¹¹⁹ 1839-ben jelent meg a német nyelvű helységnév.

¹²⁰ 1874–1913 között Csejdtófalva (összevonták Tófalvával), ezt követően ismét különálló településeket képeztek.

66.	-	Chikfalva	Csíkfalva	Tschickdorf
67.	-	Chiokafalua	Csóka ¹²¹	-
68.	-	Csávás	Mező-csávás	Grubendorf
69.	-	Cseb	Csöb	-
70.	-	Demeterffalva	Demeterfalva ¹²²	-
71.	-	Dijmien háza	Deményháza	-
72.	-	Drakulia	Drakulya ¹²³	-
73.	-	Egerszegh	Egerszeg ¹²⁴	Erlenheim
74.	-	Ehed	Ehed ¹²⁵	-
75.	-	Fele	Mező-fele	-
76.	-	Fintahaza	Fintaháza	-
77.	-	Folyfalva	Folyfalva	-
78.	-	Galfalwa	Nyárad-Gálfalva	Gallendorf
79.	-	Geges	Geges	Gegesch ¹²⁶
80.	-	Göcs	Göcs	Götsch
81.	-	Havadtew	Havadtő	-
82.	-	Hawad	Havad	-
83.	-	Ilendfalwa	Illencfalva ¹²⁷	Illesdorf
84.	-	Izlo	Iszló	-
85.	-	Jkland	Ikland	-
86.	-	Jobagijtelke	Jobbágytelke	-
87.	-	Jobbag- istwanfalwa	Jobbágyfalva	-
88.	-	Kakasd	Kakasd	-
89.	-	Kebele	Kebele	Sankt Agnes
90.	-	Kelementhelke	Kelementelke	-
91.	-	Kendew	Kendő	-
92.	-	Kybed	Kibéd	-
93.	-	Kis Adorján	Kisadorján	Adorjd

¹²¹ 1899-ban Abod és Csóka új elnevezést kapott: Székelyabod és Székelycsóka (az addigi megnevezésük kiegészült a *Székely* előtaggal).

¹²² 1932-ben összevonták Süketfalvával, az új elnevezés: Dumitrești, Surda. 1956-ban új elnevezést kapott: Surda-Dumitrești / Süket-Demeterfalva. 1960-ban ismételt új elnevezést kapott: Dumitrești.

¹²³ 1910–1913 között új elnevezést kapott: Drekulyatelep, illetve 1956-ban ismét: Bánddrekula.

¹²⁴ 1882–1909 között *Egerfájaként* is említik.

¹²⁵ 1808-ban *Ehéd*ként is említik.

¹²⁶ 1808-ban jelent meg a német nyelvű helységnév.

¹²⁷ 1910-ben új elnevezést kapott: Lukailenczfalva.

94.	-	Kis falud	Kisfalud ¹²⁸	Kleindörfel
95.	-	Kis Görgény	Kisgörgény	Göring
96.	-	Köszvényes	Köszvényes	-
97.	-	Kövesd	Mező-Kövesd	-
98.	-	Lörinczfalva	Lőrincfalva	Lörinzdorf
99.	-	Lukaffalva	Lukafalva ¹²⁹	-
100.	-	Magiaros	Magyaros	Ungarischdorf
101.	-	Maia	Mája	-
102.	-	Makfalwa	Makfalva	Eicheldorf
103.	-	Malomfalwa	Malomfalva	Mühlendorf
104.	-	Markod	Márkod	Markoden
105.	-	Meggyesfalva	Megyesfalva	Weichseldorf
106.	-	Monyat / Boldogasszony- falva	Nyomat	-
107.	-	Moson	Moson	-
108.	-	Mykhaza	Mikháza	-
109.	-	Nagy Adorján	Nagyadorján	-
110.	-	Naznanfalwa	Náznánfalva	-
111.	-	Oppidum Zereda	Szereda ¹³⁰	-
112.	-	Rawa	Rava	Rawendorf
113.	-	Remeteszegh	Remeteszeg	-
114.	-	Remethe	Köszvényes- Remete ¹³¹	Einsiedler
115.	-	Rigman	Rigmány	-
116.	-	Sard	Sárd ¹³²	-
117.	-	Sele	Selye ¹³³	-
118.	-	Sepreöd	Seprőd	-

¹²⁸ 1913-ban új elnevezést kapott: Maroskisfalud (az addigi megnevezés kiegészült a *Maros* előtaggal).

¹²⁹ 1952-ben új elnevezést kapott: Dózsa György.

¹³⁰ 1808–1857 között *Marosszereda-*, illetve *Szegényszeredaként* nevezik. 1857-ben új elnevezést kapott: Nyárádszereda.

¹³¹ 1913-ban Köszvényes, Magyaros és Köszvényes-Remete új elnevezést kapott: Nyárád-köszvényes, Nyárádmagyaros és Nyárádremete (az addigi megnevezésük kiegészült a *Nyárád* előtaggal).

¹³² 1899-ban Kakasd, Kövesd, Moson és Sárd új elnevezést kapott: Székelykakasd, Székelykövesd, Székelymoson és Székelysárd (az addigi megnevezésük kiegészült a *Székely* előtaggal).

¹³³ 1913-ban új elnevezést kapott: Székelyselye (az addigi elnevezés kiegészült a *Székely* előtaggal).

119.	-	Somosd	Somosd	-
120.	-	Sospatak	Székely-sós-patak	Salzbach ¹³⁴
121.	-	Swketfalwa	Süketfalva	-
122.	-	Szabad	Mező-szabad	-
123.	-	Szabed	Szabéd	-
124.	-	Szekes	Székes	-
125.	-	Szent Simon	Nyárad-Szentsimon	-
126.	-	Szouata	Szováta	Sowata
127.	-	Tofalúa	Tófalva	-
128.	-	Tompa	Tompa ¹³⁵	-
129.	-	Torbozlo	Torboszló	Toperdorf ¹³⁶
130.	-	Wadad	Vadad	-
131.	-	Wadasd	Vadasd	-
132.	-	Weche	Vece	Veltze
133.	-	Yedd	Jedd	-
134.	-	Zaltelek	Száltelek	-
135.	-	Zolokma	Szolokma	-
136.	-	-	Cséje ¹³⁷	-
137.	-	-	Édes aj ¹³⁸	-
138.	-	-	Hármasfalu ¹³⁹	-
139.	-	-	Hideg völgy ¹⁴⁰	-
140.	-	-	Hídvég ¹⁴¹	Bruckend
141.	-	-	Ilyésmezeje ¹⁴²	-
142.	-	-	Istentó ¹⁴³	-
143.	-	-	Kis-Lekencze	-

¹³⁴ 1839-ben jelent meg a német nyelvű helységnevé.

¹³⁵ 1899-ban új elnevezést kapott: Székelytompa (az addigi elnevezés kiegészült a *Székely* előtaggal).

¹³⁶ 1808-ban jelent meg a német nyelvű helységnevé.

¹³⁷ A település 1919-ben jött létre, az első magyar megnevezése: Cséje. 1944-ben új elnevezést kapott: Cséjetanya, majd 1956-ban vette fel a mai alakját: Cséje. Székelyszentistvántól vált ki.

¹³⁸ 1913-tól Édeságtanya, illetve Mezősámsond része. 1944-től új elnevezést kapott: Édeságy. 1956-ban vált ki Mezősámsondból.

¹³⁹ 1950-ben alakult Atosfalva, Csókfalva és Székelyszentistván összevonásával.

¹⁴⁰ 1910-ben Mezőbánd része. 1956-ban vált ki Mezőbándból, az új elnevezése: Hidegvölgy.

¹⁴¹ 1808-ban Hídvég. 1902-ben Marosvásárhely részévé vált.

¹⁴² 1760-ban említik először különálló településként. 1857-ben új elnevezést kapott: Ilyésmező. 1873–1956 között Szováta része.

¹⁴³ 1972-ben lett önálló település.

144.	-	-	Kopac ¹⁴⁴	-
145.	-	-	Marosest ¹⁴⁵	-
146.	-	-	Nagyvölgy ¹⁴⁶	-
147.	-	-	Szakadát ¹⁴⁷	-
148.	-	-	Szénáság ¹⁴⁸	-
149.	-	-	Vármező ¹⁴⁹	Burgfeld

2. számú melléklet

Marosszék helységneveinek alakulása (román nyelvű megnevezések)¹⁵⁰

Nr.	Hatályban lévő magyar nyelvű megnevezés	Lenk, Ignaz von Treuenfeld 1839 ¹⁵¹ – első megnevezése ¹⁵²	Bielz E.A. 1857 ¹⁵³ román megnevezés	Dicționar 1909 ¹⁵⁴ / 1921 ¹⁵⁵	95/1925 törvény ¹⁵⁶ (illetve a ma is érvényben lévő elnevezés)
1.	Atosfalva	-	Atoșfalău	Atoșfalău / Hotești	Hotești
2.	Ákosfalva	Akosfaleu	Acoșfalău	Acoșfalău / Acățari	Acățari

¹⁴⁴ 1956-ban lett önálló település. Szovátából vált ki.

¹⁴⁵ 1956-ban lett önálló település. Mára a megnevezése *Marosedé* alakult. Mezőbándból vált ki.

¹⁴⁶ 1956-ban lett önálló település.

¹⁴⁷ 1876-ban vált ki Ilyésmező településből. 1944–1960 között Szováta részét képezte.

¹⁴⁸ 1913-ban vált ki Mezőmadaras településből.

¹⁴⁹ 1910–1913 között vált ki Nyáradremetéből.

¹⁵⁰ SZABÓ M. Attila: *Erdély, Bánság és Partium történeti és közigazgatási helységnévtára*, Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 2003.

¹⁵¹ LENK VON TREUENFELD, Ignaz: *Siebenbürgens geographisch-, topographisch-, statistisch-, hydrographisch- und orographisches Lexicon I-IV*, Wien, 1839, 483 p., <www.reader.digitale-sammlungen.de> (letöltve: 2019. 02. 23.).

¹⁵² 1839-ben, Marosszék 149 településéből csupán negyvennyolc rendelkezett román nyelvű elnevezéssel is.

¹⁵³ BIELZ, Eduard A.: *Handbuch der Landeskunde Siebenbürgens, eine physikalisch-statistisch-topographische Beschreibung dieses Landes*, Hermennstadt, 1857, <www.reader.digitale-sammlungen.de> (letöltés ideje: 2019. 02. 23.).

¹⁵⁴ MOLDOVAN, Silvestru – TOGAN, Nicolae: *Dicționarul numirilor de localități cu populațiune română din Ungaria: compus din încredințarea Asociațiunii pentru literatură română și cultura poporului român*, Editura „Asociațiunii”, Sibiu, 1909.

¹⁵⁵ MARTINOVICI, Constantin – ISTRATI, Nicolae: *Dicționarul Transilvaniei și celorlalte ținuturi alipite*, Institutul de Artegrafice „Ardealul”, Cluj Napoca, 1921.

¹⁵⁶ Legea nr. 95 din 14 iunie 1925.

3.	Backa- madaras	Madarásu	Mădărașu	Mădăraș / Păsăreni	Mădăraș / Păsăreni ¹⁵⁷
4.	Bazéd	Bazidu	Bazid	Bazediu / Bozed	Bozed
5.	Bede	Bede	Bede	Bede / Bedeni, Bădeni	Bedeni
6.	Berekeresz- túr	Kristur	Bere- Cristuru	Bere-Cristur / Băra	Băra
7.	Bordos	-	Bordoșu	Bordoș / Bordoș, Borldoșiu ¹⁵⁸	Bordoș, Borldoșiu ¹⁵⁹
8.	Búzaháza	-	Buzahaza	Buzahaza / Buza	Buza ¹⁶⁰
9.	Cseje	-	-	-	Ceie ¹⁶¹
10.	Csejd	Cseidu	Ciăidu	Ceid / Cotuș	Cotuș
11.	Cserefalva	Cserefaleu	Cierefalău	Cerefalău / Stejăriș	Stejeriș ¹⁶²
12.	Csiba	-	Ciba	Ciba	Ciba
13.	Csitt- szentivány	-	Cic-Sân- Ivanu	Sântiu / Sântioana, Sântiu	Sântioana, Sântiu ¹⁶³
14.	Csíkfalva	-	Cicfalău	Cicfalău / Vărgata	Vărgata
15.	Csókfalva	-	Ciocfalău	Ciocfalău / Satul Cioc	Cioc
16.	Csöb	-	Ciob	Ciob / Cibu	Cibu
17.	Demény- háza	-	Demenihaza	Demihaza / Dămieni	Dămieni
18.	Demeter- falva	Dumitru	Demeter- falău	Demeterfalău / Dumitrești	Dumitrești

¹⁵⁷ 1932-ben új elnevezést kapott: Păsăreni.

¹⁵⁸ A hasonló esetekben az adott településnek egyazon időben két hivatalos, érvényben lévő elnevezése is volt. Általában a fennálló esetet követő helységnévvaltozás alkalmával egyik megnevezést eltörölték.

¹⁵⁹ 1932-ben új elnevezést kapott: Bordoșiu.

¹⁶⁰ 1960-ban új elnevezést kapott: Grăușorul.

¹⁶¹ 1919-ben jött létre. 1956-ban jelent meg a román nyelvű helységnév.

¹⁶² A dőlt formázással jelölt helységnév az azon megnevezéseket emelik ki, amelyek több esetben is előfordulnak Erdély különböző területein. Tehát egyazon időben ugyanazzal az elnevezéssel, hivatalosan bejegyezve több település is rendelkezik.

¹⁶³ 1956-ban új elnevezést kapott: Sântioana de Mureș.

19.	Drekulya-telep	-	-	-	Drăculea bandului ¹⁶⁴
20.	Egerszeg	-	Egersegu	Egereg / Egerseg, Cornățel	Egerseg, Cornățel ¹⁶⁵
21.	Ehed	Hoda ¹⁶⁶	Ehedu	Ehed / Ihod	Ihod
22.	Erdőcsinád	Csinágye ¹⁶⁷	Cinadia	Cinadea / Pădureni	Pădureni
23.	Erdőszentgyörgy	-	-	Erdo-Sângeorgiu / Sângeorgiu Pădureni	Sângeorgiul de Pădure
24.	Édeságtelep	-	-	-	Șincai – Fânațe ¹⁶⁸
25.	Fekete	-	-	Fecheteu	Fecheteu ¹⁶⁹
26.	Feketelak	-	-	-	Negreni de câmpie
27.	Feketepusztá	-	-	-	<i>Pusta</i>
28.	Fintaháza	Csinta ¹⁷⁰	Fintahaza	Cinta	Cinta
29.	Folyfalva	-	Foifalău	Foifalău / Foi	Foi
30.	Galambod	Golumbá, Porumbá	Gălămbodu	Golomba / Porumbenii	Porumbeni
31.	Geges	Gyeka	Giegeșu	Ghegeș / Ghinești	Ghinești
32.	Göcs	-	Gociu	Gociu / Găești	Găești ¹⁷¹
33.	Gyulakuta	-	Gialacuta	Gialacuta / Fântânele	<i>Fântânele</i>
34.	Hagymásbodon	Hagymasu	Bodonu	Hășmaș-Bodon / Hășmaș-Bodon, Budiul Mic	Budiul Mic

¹⁶⁴ 1956-ban jött létre.

¹⁶⁵ 1930-ban Marosszentkirály részévé vált, illetve új elnevezést kapott: Cornățel.

¹⁶⁶ 1808-ban jelent meg Ákosfalva, Berekeresztúr és Ehed román nyelvű helységneve.

¹⁶⁷ 1827-ben jelent meg a román nyelvű helységnév.

¹⁶⁸ 1944-ben új elnevezést kapott: Édeság. 1956-ban jelent meg a román nyelvű helységnév.

¹⁶⁹ Az 1332-ben megemlített Feketelak elnevezése később Fekete, ezt követően Feketepusztá alakot öltött. 1956-ban három különálló települést alakítottak ki belőle: *Fânațe* (Fekete), Negreni de Câmpie (Feketelak) és *Pusta* (Feketepusztá).

¹⁷⁰ 1733-ban jelent meg a román nyelvű helységnév.

¹⁷¹ 1972-ben új elnevezést kapott: Găiești.

35.	Harasztkerék	Harasztkrék	Haroskerecu	Hărăscrac / Roteni	Roteni
36.	Harcó	-	Harțo	Hărțau	Hărțau
37.	Havad	-	Havadu	Havad / Neaua	Neaua
38.	Havadtő	-	Havato	Havadtău / Viforoasa	Viforoasa
39.	Hármasfalu	-	-	-	Trei Sate ¹⁷²
40.	Hidegvölgy	-	-	-	Valea Rece ¹⁷³
41.	Hídvég	-	Hidgyik	Podeni	Podeni ¹⁷⁴
42.	Ikland	Ikłodá	Oclandu	Oclandu / Icland	Icland
43.	Ilyésmező	-	Ilieșu	Ilieșmezău, Ilea / Ilieși	Ilieși
44.	Istentő	-	-	-	Iștan-Tău ¹⁷⁵
45.	Iszló	-	Islo	Islău / Isla	Isla
46.	Jedd	Jed	Iedu	Ied / Iedul	Iedu ¹⁷⁶
47.	Jobbágyfalva	-	Iobagifalău	Iobagifalău / Iobăgeni	Iobăgeni ¹⁷⁷
48.	Jobbágytelke	-	Iobagitelchea	Iobagitelchea / Simbriași	Simbriași ¹⁷⁸
49.	Káposztás-szentmiklós	-	Micleușu	Sânmiclăuș / Sânmiclăuș, Nicoleşti	Nicoleşti
50.	Kebele	-	Kebla	Chibelia / Sânișori	Sânișori
51.	Kebeleszentiván	-	Sân-Ivana	Chebelia-Sântiuan / Ivănești	Ivănești
52.	Kelemen-telke	-	Chelementelc	Chelementelc / Călimănești	Călimănești
53.	Kendő	Kingyó ¹⁷⁹	Chindeu	Chindeu / Cându	Cându
54.	Kibéd	-	Chibedu	Chibed	Chibed

¹⁷² 1950-ben jelent meg a román nyelvű helységnev.

¹⁷³ 1956-ban jött létre.

¹⁷⁴ 1902-ben Marosvásárhely részévé vált.

¹⁷⁵ 1972-ben jött létre.

¹⁷⁶ 1960-ban új elnevezést kapott: Livezenii.

¹⁷⁷ 1960-ban új elnevezést kapott: Valea.

¹⁷⁸ 1956-ban új elnevezést kapott: Sâmbriași.

¹⁷⁹ 1808-ban jelent meg Galambod, Geges, Hagymásbodon, Harasztkerék, Ikland és Kendő román nyelvű helységneve.

55.	Kisadorján	-	Adorianu Mic	Odorianu Mic / Adrianul Mic	Adrianul Mic
56.	Kisgörgény	-	Göringu	Gurghiu Mic / Gruişor	Gruişor
57.	Kislekencze	LekincSORA	Lechintiora	Lechincioara	Lechincioara
58.	Kisszent-lőrinc	-	Sân-Lorinţu	Sânlorinţ / Lăureni	Lăureni
59.	Kopac	-	-	-	Căpeţi ¹⁸⁰
60.	Koronka	-	Corunca	Corunca / Corunca	Corunca
61.	Lőrincfalva	-	Liorinţa	Lorinţa / Leordeni	Leordeni
62.	Lukafalva	-	Lucafalău	Lucafalău / Luca	Luca ¹⁸¹
63.	Lukailencfalva	-	Ilenţfalău	Ilenţfalău / Ilien, Ileni	<i>Ilien</i>
64.	Makfalva	-	Macfalău	Macfalău / Macfalău, Ghindari	Ghindari
65.	Malomfalva	-	Malomfalău	Malomfalău / Morăreni, Malomfalău	Morăreni, Malomfalău ¹⁸²
66.	Marosagárd	-	Agardu	Agard / Ogari	Ogari ¹⁸³
67.	Marosbárdos	Bordos	Bardoşu	Bardoş / Bărdeşti	Bărdeşti
68.	Marosesd	-	-	-	Mărăşeşti ¹⁸⁴
69.	Maroskeresztúr	Kristur	Cristuru de Mureşu	Murăş-Cristur ¹⁸⁵ / Cristeşti	<i>Cristeşti</i>
70.	Maroskisfalud	-	Kişfalău ¹⁸⁶	Chişfalud / Miceşti	<i>Miceşti</i>
71.	Marosszentanna	-	Sân-Ana	Sântana de Murăş	Sântana de Mureş

¹⁸⁰ 1950-ben jött létre.

¹⁸¹ 1952-ben új elnevezést kapott: Gheorghe Doja / Dózsa György.

¹⁸² 1932-ben új elnevezést kapott: Moreşti.

¹⁸³ 1960-ban új elnevezést kapott: Poieniţa.

¹⁸⁴ 1956-ban jött létre.

¹⁸⁵ 1808-ban jelent meg a román nyelvű helysége név.

¹⁸⁶ 1852-ben Náznafalva részévé vált.

72.	Marosszentgyörgy ¹⁸⁷	-	Sân-Jiorzu	Sângeorgiul de Murăș, Sângeorzu de Murăș / Sângeorgiu	Sângeorgiul de Mureș
73.	Maros-szentkirály	-	Sân-Craiu ¹⁸⁸	Sâncraiu, Murăș-Sâncraiu / Sâncraiu de Murăș	Sâncraiu de Mureș
74.	Maros-vásárhely	Oșorhej	Oșorheiu	Murăș-Oșorheiu, Târgu-Mureșu ¹⁸⁹	Târgu Mureș
75.	Mája	-	Maia	Maia	<i>Maia</i>
76.	Márkod	-	Marcud	Mărcud / Mărculeni	Mărculeni
77.	Meggyesfalva	-	Megieșfalău	Medeșfalău / Murășeni	Mureșeni ¹⁹⁰
78.	Mezóbánd	-	Bandu ¹⁹¹	Bandul de câmpie / Band	Band
79.	Mező-bergenye	Bergija	Bergia	Berghia	Berghia
80.	Mezőcsávás	Csovás	Ciovașu	Ciovașu / Cevaș	Ceuășul de Câmpie
81.	Mezőfele	-	Fela	Felea / Cumpenița	Câmpenița
82.	Mezőkölpény	-	Kiolpenu	Culpiul de campie / Culpiu	Culpiu
83.	Mezőmadaras	Madarasu	Madarașu de câmpie	Mădărășul de Câmpie ¹⁹² / Mădăraș	<i>Mădăraș</i>
84.	Mezőménes	-	Mineșu	Meneșul de Câmpie / Hergheia	Hergheia

¹⁸⁷ 1839-ben Czigán-Szentgyörgyként is említik.

¹⁸⁸ 1913-ban hozzácsatolták Bese települést.

¹⁸⁹ 1808-ban jelent meg a román nyelvű helységnév. 1839-ben hozzácsatolták Nagysasvári, Kissasvári, Gurdásfalva, Benefalva, Kisfalud és Székelyfalva településeket.

¹⁹⁰ 1926-ban új elnevezést kapott: Medișa. 1952-ben Marosvásárhely részévé vált. 1956-ban új elnevezést kapott: Mureșeni.

¹⁹¹ 1913-ban hozzácsatolták Drakulyatelep és Hidegvölgy településeket.

¹⁹² 1893-ban hozzácsatolták Feketepuszta, 1910-ben Fekete, Hidegvölgy, illetve 1940–1944 között Szénáságyp településeket.

85.	Mezőpanit	Panit ¹⁹³	Panit	Panetul de câmpie / Pănetul de câmpie	Pănet
86.	Mező-sámsond	-	Şamşondu	Şamşudul de Câmpie ¹⁹⁴ / Şamşud	Şincai
87.	Mezőszabad	Szábad ¹⁹⁵	Sabadu	Săbădul de câmpie / Săbădul de câmpie, Voiniceni	Voiniceni
88.	Mikháza	-	Micza	Michaza / Michaza, Călugăreni	Călugăreni
89.	Nagyadorján	-	Adorianu Mare	Odorianu Mare / Adrianul Mare	Adrianul Mare
90.	Nagyernye	-	Ernia	Erneiul Mare / Erneiul Mare	Ernei
91.	Nagyvölgy	-	-	-	Valea Mare ¹⁹⁶
92.	Náznánfalva	Nászna	Nasfalău	Nasna / Nazna	Nazna
93.	Nyárád-andrásfalva	Andrássa	Andraşfalău	Andraşfalău / Sântandrei	Sântandrei ¹⁹⁷
94.	Nyárád-bálintfalva	Balinta	Balinta	Balintfalău / Bolentineni	Balintfalău / Bolentineni ¹⁹⁸
95.	Nyárád-gálfalva	-	Galfalău	Galfalău / Galeşti	Galeşti ¹⁹⁹
96.	Nyárádkarácsonfalva	-	Crăciunelu	Caracionfalău / Crăciuneşti	Crăciuneşti
97.	Nyárád-kőszvényes	-	Kiozvenu	Chişniş / Matrici	Mătrici
98.	Nyárád-magyaros	-	Maghieruşu	Măgheruş / Măgherani	Măgherani

¹⁹³ 1733-ban jelent meg Kislekencze, Marosbárdos, Mezőcsávás és Mezőpanit román nyelvű helységneve.

¹⁹⁴ 1913-ban hozzácsatolták Édeságtanya és Fekete településeket.

¹⁹⁵ 1817-ben jelent meg a román nyelvű helységnév.

¹⁹⁶ 1956-ban jött létre.

¹⁹⁷ 1941-ben Nyárádszereda részévé vált.

¹⁹⁸ 1932-ben új elnevezést kapott: Bolentineni.

¹⁹⁹ 1956-ban új elnevezést kapott: Găleşti.

99.	Nyárád-remete	-	Remeța	Chișniș-Remetea, Remetea Săcuiașcă / Eremitul	Eremitul ²⁰⁰
100.	Nyárádselye	Sélye ²⁰¹	Șelie	Șilea	Șilea Nirajului
101.	Nyárád-szentanna	-	Sereda-Sân-Anna	Sânt-Ana / Sântana Niraj	Sântana Nirajului
102.	Nyárád-szent-benedek	-	Sân-Benedicu	Sânbenedic / Sânbenedic, Murgеști	Murgеști
103.	Nyárád-szentimre	-	Sân-Imbru	Sân-Imbru / Eremieni	Eremieni
104.	Nyárád-szentlászló	-	Sân-Laslău	Sânlaslăul-Niragiului / Sânvăsii	Sânvăsii
105.	Nyárád-szentmárton	-	Cicu-Sân-Martinu	Sânmărtinul Niragiului / Mitrești	Mitrești
106.	Nyárád-szentsimon	-	Sân-Șimuna	Șimona / Sântșimon	Sântșimon ²⁰²
107.	Nyárád-szereda	-	Sereda	Sereda / Miercurea-Niraj	Miercurea Nirajului
108.	Nyárádtő	Nyárásteou	Nirașteu	Nirașteu / Ungheni	Ungheni
109.	Nyomát	-	Niomatu	Maiad	Maiad
110.	Rava	Rova	Rava	Rava / Rouau	Rouau ²⁰³
111.	Remeteszeg	-	Remețe	Remetea ²⁰⁴	Remetea
112.	Rigmány	-	Ritman	Rigmani / Răgmani	Răgmani ²⁰⁵
113.	Seprőd	Seprúd	Șepriodu	Șipred / Drojdi	Drojdi
114.	Somosd	Samosd	Șomoșdeu	Șomoșdeu / Cornești	Cornești

²⁰⁰ 1956-ban új elnevezést kapott: Eremitu.

²⁰¹ 1827-ben jelent meg a román nyelvű helységnév.

²⁰² 1932-ben új elnevezést kapott: *Sânsimion*.

²⁰³ 1956-ban új elnevezést kapott: Roua.

²⁰⁴ 1839-ben hozzácsatolták Székelyfalva települést. 1902-ben Marosvásárhely részévé vált.

²⁰⁵ 1960-ban új elnevezést kapott: Rigmani.

115.	Sóvárád	Szavarad ²⁰⁶	Șovardu	Șovard / Șovarad, Șărata	Sărățeni
116.	Süketfalva	-	Șiuketfalău	Șiuchetfalău / Șurda	Surda ²⁰⁷
117.	Szabéd	-	Sabedu	Săbed / Săbed	Săbed
118.	Szakadát	-	-	-	Săcădat ²⁰⁸
119.	Száltelek	Csiptelek ²⁰⁹	Saltelecu	Ciptelnic / Țiptelnic	Țiptelnic
120.	Szentgerice	-	Sân-Gerlițe	Sân-Ghirița / Gălățeni	Gălățeni
121.	Szent- háromság	-	Haromsága	Sântrontaș, Sânharom- șag / Sâhrom- șag, Troița	Troița
122.	Székelyabod	Abodu	Abud	Abud	Abud
123.	Székelybere	-	Bere	Bere / Bereni	Bereni
124.	Székelybós	Bossu	Boz	Boș, Boj / Bozeni	Bozeni
125.	Székelybő	Beu	Beu	Beu	Beu
126.	Székelycsóka	-	Cioca	Cioca / Corbești	Corbești
127.	Székely- hódos	Hados ²¹⁰	Hodoșu	Hodoșa	Hodoșa
128.	Székely- kakasđ	Kokos	Cocoșu	Cocoșd / Cocoși	Cocoși
129.	Székelykál	-	Calu	Calu / Călușeri	Călușeri
130.	Székely- kövesđ	-	Kioveșd	Chieșd / Cuișd	Cuișd
131.	Székely- moson	Mosin	Moșonu	Moșin / Moșuni	Moșuni
132.	Székelysárd	-	Șardu	Șard	Șardul Nirajului ²¹¹

²⁰⁶ 1817-ben jelent meg a román nyelvű helységnév.

²⁰⁷ 1940–1944 között Nyárádszereda részévé vált.

²⁰⁸ 1876-ban jött létre. 1956-ban jelent meg a román nyelvű helységnév.

²⁰⁹ 1733-ban jelent meg Názánfalva, Nyárádtő és Száltelek román nyelvű helységneve.

²¹⁰ 1817-ben jelent meg a román nyelvű helységnév.

²¹¹ 1956-ban új elnevezést kapott: Șardul Nirajului.

133.	Székelysósptak	Sausa	Şouşa	Şauşa Şăcuiască / Şăuşa ²¹²	Şăuşa
134.	Székelyszentistván	-	Sân-Iştvan	Sân-Işvan	Ştefăneşti
135.	Székelytompá	-	Tompa	Tompa / Tâmpa	Tâmpa
136.	Székelyuraly	Uroj	Uroi	Oroiul Săcuiesc / Oroi ²¹³	Oroi
137.	Székelyvaja	-	Vaiea	Oaia	Oaia ²¹⁴
138.	Székes	-	-	Secheş / Secăreni	Săcăreni
139.	Szénáságy	-	-	-	Fânaţele Mădăraşu- lui ²¹⁵
140.	Szolokma	-	Solocma	Solocma	Solocma
141.	Szováta	-	Sovata	Sovata	Sovata
142.	Szöverd	Oszverda	Sioverdu	Soverd / Suveica	Suveica
143.	Torboszló	Topá	Torboslău	Torboslău / Torba	Torba
144.	Tófalva	-	Tofaleu	Tofalău	Tofalău
145.	Udvarfalva	-	Udvarfalău	Odorfalău / Curteni	Curteni
146.	Vadad	-	Vadadu	Vada / Vadu	Vadu
147.	Vadasd	-	Vadaşdu	Vădaşd / Vădaş	Vădaş
148.	Várhegy	Ptyinart	Orhei	Chinariu / Chinar	Chinar ²¹⁶
149.	Vármező	-	-	-	Câmpu Cetăţii ²¹⁷
150.	Vece	Veze ²¹⁸	Vetie / Vetia	Veţa	Veţa

²¹² 1877-ben hozzácsatolták Kerelószentmiklós, illetve 1932-ben Kerelősósptak településeket.

²¹³ 1733-ban jelent meg a román nyelvű helységnev. 1854 hozzácsatolták Mezőuraly települést.

²¹⁴ 1960-ban új elnevezést kapott: Vălenii.

²¹⁵ 1956-ban jött létre.

²¹⁶ 1956-ban új elnevezést kapott: Chinari.

²¹⁷ 1910–1913 között jött létre, 1956-ban jelent meg a román nyelvű helységnev.

²¹⁸ 1808-ban jelent meg Székelybő, Székelykakasd, Szöverd és Vece román nyelvű helységneve.